

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

Redactori: PAUL NEGULESCU, DEMETRU NEGULESCU, ALEX. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU
G. C. CRISTESCU, SILIU RĂDULESCU

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STRADA DOAMNEI, 20

REDACTOR-ADMINISTRĂTOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani

Un număr vechin 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studentzii plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul posta

SUMAR

Câteva cuvinte despre claușula sau cautela Socini, de d-l D. Alexandresco.

Drepturile României în actuala criză balcanică, de d-l I. D. Filitti.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ. — *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea I*: Vasilica Topciu și alții cu I. P. Zamfir și alții.

CÂTEVA CUVINTE

DESPRE

CLAUSULA SAU CAUTELA SOCINI

Ce este claușula *Socini*, de care ne vorbesc mai mulți autori, precum: Windscheid, Glück, Dernburg, Unger, Zachariae von Lingenthal, etc.? Această claușulă mai este ea admisă astăzi? Acestea sunt cele două puncte pe care avem să le rezolvim în studiul de față.

Această claușulă fiind privitoare la rezervă, trebuie mai întâiu să vedem ce este rezerva.

Rezerva (*Pflichttheil*), pe care legiuirile noastre anterioare o numeau, după dreptul roman, *legitima* sau *parlea legitimă*¹⁾, este o unitate ereditară, care este însăș succesiunea ab intestat mai puțin partea disponibilă²⁾.

Curtea de casație zice, de asemenea, că rezerva nu este altceva decât însăș succesiunea, micșorată în li-

mitele părții disponibile³⁾, iar codul italian dispune prin art. 808 *ab initio* că: *Legittimae quota di eredità*.

Rezerva fiind o parte din succesiunea ab intestat (*pars hereditatis*), de aici rezultă mai multe consecințe foarte importante, asupra cărora nu ne putem întinde în studiul de față. Destul este să spunem pentru moment că dispunătorul nu se poate atinge de rezerva moștenitorilor neapărați care, în legislația noastră, sunt descendenții (art. 841, 842), iar din ascendenți numai tatăl și mama (art. 843)⁴⁾.

El trebuie să lase rezerva moștenitorilor intactă și liberă, nesupusă vreunui termen, unei condiții sau sarcini, nici vreunei modalități oarecare⁵⁾... *ut pura mox restitatur*, după cum se exprimă Justinian⁶⁾. «Legitima, zice art. 972 din codul Calimach (774 C.

3) Bult. 1890. p. 316 și *Dreptul* din 1891, No. 27, consid. dela pag. 213, col. 1-a.

4) Această dispoziție, proprie legislației noastre, este cu drept cuvânt criticată. Iată, în adevăr, cum se exprimă, în această privință, un autor străin: «L'art. 843 du code roumain accorde aux ascendants une réserve exorbitante: elle est de la moitié des biens, même quand il n'y a d'ascendants que dans une ligne, fût-il seul lui-même... Cette réserve de moitié en pleine propriété, destinée à des vieillards, nous paraît excessive» Boissonade, *Histoire de la réserve héréditaire*, No. 754, p. 716 (Paris, 1873).

5) Cpr. Cas. rom. Bult. 1887, p. 423 și *Dreptul* din 1887, No. 47, p. 374; C. Galați, *Dreptul* din 1890, No. 75, consid. dela pag. 602, col. 2. Doctrina este unanimă asupra acestui punct. În cât privește vechiul drept francz vezi Lebrum, *Tr. des successions*, cartea II, capit. 3, secțiua 4, pag. 242, No. 1 (ed. din 1735).

6) L. L. 32 și 36 § 1, Cod, *De inofficioso testamento*, 3. 28. Cpr. Windscheid, *Lehrbuch des Pandektenrechts*, III, § 582, p. 364 (ed. Kipp din 1901).

1) Codul lui Andr. Donicl, § 7, capit. 35; C. Calimach, art. 965 urm., etc.

2) C. București, *Dreptul* din 1876, No. 13, p. 101. Vezi și B. M. Missir, *Dreptul* din 1876, No. 3.

austriac), trebuie să se dea *fără întârziere, curată și slobodă de condiție sau de alle însărcinări*, pentru că condițiile și celelalte însărcinări se pun numai la acea parte de moștenire ce trece peste legitimă⁷⁾.

Toți autorii admit însă că tatăl, care ar lăsa totul sau parte numai din cotitatea disponibilă, moștenitorilor săi rezervatori, ar putea să greveze rezerva lor de sarcini posibile și licite, sarcini pe care legatarii sunt liberi a nu le execută, renunțând însă la partea disponibilă lăsată lor. Dacă ei ar primi legatul, sarcinile vor trebui însă să fie executate, opțiunea lor neaducând nicio atingere rezervei. Nimic nu se opune, în adevăr, ca moștenitorul rezervatar să poată opta între rezerva sa liberă și întregă, astfel cum o voește legea, și rezerva grevată de o sarcină, însă compensată cu un folos din partea disponibilă.

«Considerând, zice foarte bine Curtea de casațiune, printr'o decizie pronunțată încă din 1887, că testatorul nu poate impune nicio sarcină rezervei în acest înțeles că acțiunea în reducere a rezervatarului trebuie să rămăne neatinsă, dar nimic nu se opune ca testatorul, lăsând rezervatarului mai mult decât rezerva sa, să adauge condiția expresă ca el să sufere grevarea rezervei, în care caz rezervatarul va avea opțiunea, ceea ce nu se tăgăduiește de nimeni, să execute legatul și să primească rezerva astfel grevată, sau să ceară rezerva sa negrevată⁸⁾.

Testatorul, care ar face moștenitorului rezervatar un legat a cărui valoare ar întrece rezerva, poate deci să-i impue o sarcină licită, declarând că legatul va fi redus la rezerva sa în caz când legatarul ar refuza de a îndeplini această sarcină⁹⁾. Opțiunea pe care testatorul o conferă, în asemenea caz, moștenitorului rezervatar este perfect validă, pentru că rezerva va acestui moștenitor rămăne intactă, de oarece el nu perde decât ceea ce trece peste această rezervă.

7) «Testatorul, zice art. 813 din codul spaniol dela 1889, nu poate să lipsească pe moștenitorii săi de rezerva lor decât în cazurile anume statornicite de lege (desmoștenire); el nu poate, de asemenea, să le impue nici sarcini, nici condiții, nici substituții de orice fel (*ni condición, ni sustitución de ninguna especie*)», etc.

8) Cas. rom. Bult, s. 1, 1887, p. 423 și *Dreptul* din 1887, No. 47, p. 374. Tot în acest sens s'a pronunțat și Curtea din Galați, ca instanță de trimitere. Vezi *Dreptul* din 1890, No. 75, consid. dela pag. 602, col. 2.

9) Cpr. Aubry et Rau, VII, § 679, p. 165; Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, IV, § 678, p. 251, nota 3 (ed. Anschütz), § 688, nota 3 dela pag. 307, 308 (ed. Crome); Saintespès-Lescot, *Don. et testaments*, II, 366, pag. 111, 112; Stănescu, *Despre partaj și rezervă* (Craiova, 1910), 1067, pg. 721). Această carte este foarte serioasă și bine întocmită. O cităm totdeauna cu plăcere. În zadar autorul, pe care nu avem onoarea de a-l cunoaște personal, declară în prefața sa că nu are nici un merit. Protestăm din răspuneri contra acestei modestii.

Ei bine, tocmai această clausă se numește *clausula* sau *cautela Socini* (dela numele jurisconsultului italian *Marianus Socinus junior*, din Siena, săvârșit din viață la 1556¹⁰⁾.

Iată cum se exprimă, în această privință, Zachariae (*op. și loco cit., supra*, în nota 9):

«Iedoch kann ein Erblasser auch dem französischen Rechte nach den Vorbehalt mit einer Last beschweren, wenn er dem Erben mehr als den Vorbehalt hinterlässt und den Erben auf den Fall, dass er sich der Last nicht unterziehen wollte, auf den Vorbehalt beschränkt (*clausula oder cautela Socini*)»¹¹⁾.

Am demonstrat deci în puține cuvinte, că clausula sau cautela, care pe nedrept, după cum zice Windscheid (*mit Unrecht*) poartă numele glosatorului *Socinus*¹²⁾, există la noi, după cum există în Franța, în Italia¹³⁾, în Austria¹⁴⁾, etc. Toți, de bună seamă, știaū acest lucru; ceea ce nu știaū poate, este numai numele ce poartă această clausă. De aceea am și scris acest mic studiu.

10) Vezi Windscheid, *Lehrbuch des Pandektenrechts*, III, § 582, pag. 365, nota 4; Thibaut, *System des Pandektenrechts*, II, § 812; Dernburg, *Pandekten*, III, § 155, pag. 302, 303 (ed. 7-a din 1903); Unger, *Das österreichische Erbrecht systematisch dargestellt*, § 82, nota 4 dela pag. 349 (ed. din 1871), etc.

11) «Un testator poate, în dreptul francez, să greveze rezerva cu o sarcină, decăteori el lasă moștenitorului mai mult decât rezerva sa, reducându-l la această rezervă, când el nu va voi să se supue sarcinei înființate».

12) Dernburg, *Pandekten*, III, § 155, pag. 302, nota 4) zice că clauza de mai sus poartă numele acestui jurisconsult, pentru că el eră apărătorul ei. «*Die Klausel wird nach dem italienischen Juristen Marianus Socinus dem Jüngeren aus Siena genannt, welcher einer ihrer Verteidiger war*».

13) Pacifici-Mazzoni, *Tr. delle successioni*, I, 78, nota 1.

14) Unger, *op. și loco cit.*, în nota 10.

D. ALEXANDRESCO

DREPTURILE ROMÂNIEI ÎN ACTUALA CRIZĂ BALCANICĂ

I.

De când s'a deschis cestiunea diplomatică a drepturilor României, persoane politice autorizate și publicști de diferite categorii au prezentat argumentele politice și istorice, pe care se întemeiază aceste drepturi. Socotesc că o revistă importantă ca *Dreptul* poate coprinde în coloanele sale un atare subiect privitor la *drepturile țării întregi*, și că este folositor ca o revistă științifică să se preocupe de o așa mare chestiune, care aproape cutremură toate sufletele românești. Un lucru grav se petrece: cu toate motivele

foarte cumpătat exprimate de guvernul român, există o nedumerire în câteva minți, se produce o împotrivire, ostilă chiar, din partea unor reprezentanți ai opiniei țărilor occidentale.

Cred că, tocmai această împrejurare trebuie să fie o justificare imperioasă pentru *Dreptul* ca să discute cestiunea cu un caracter de polemică imparțială, sau mai bine pe tonul juridic al discuțiunii contradictorii, însă inspirată de convingerea unei judecăți serioș scrutate.

Mi se pare că puterea judecăței contribuie foarte mult să determine mințile luminate; de almintreli, într'o atare ocaziune convingerea adânc încheată joacă un rol egal cu elanul patriotismului sentimental.

Să nu ascundem că ne aflăm într'o vâltoare diplomatică; să nu tăgăduim că ne ciocnim cu rivalități primejdioase. De aceea avem nevoie, pe lângă forță și abilitate, de argumentul larg juridic, de o judecată serioasă și de o convingere fermă.

Nu ajunge, într'adevăr, curentul cam superficial al oratoriei sentimentale și al imaginațiunii, așa zice, cinematografice.

Iată considerațiunile pentru care sunt de părere că, respectând și admirând activitatea diplomatică și politică ce se desfășoară în toate cercurile, este oportun să privim prin *Dreptul* problema cu mintea netulburată.

Care este problema noastră?

Pe de o parte rectificarea frontierei Dobrogei dinspre Bulgaria, în sensul ca linia de frontieră să cuprindă Turtucaia Silistra, dealurile strategice ale Deliormanului și o coastă mărită a Mării Negre până la Balceic; pe de altă parte recunoașterea și asigurarea formale a drepturilor etnice ale populațiunii românești din peninsula Balcanică.

Punctul referitor la Românii din Macedonia nu este litigios: nimeni nu'l contestă și nu'l poate contesta, mai ales după declarațiunea categorică, dinaintea războiului, că lupta se dă pentru desrobirea naționalităților creștine de sub jugul otoman.

Astfel problema de rezolvat se mărginește la rectificarea frontierei românești de la sudul Dobrogei.

Ce va să zică rectificare de frontieră? Schimbarea liniei de hotar, stabilirea alteia, și în cazul de față înaintarea liniei în spre sud, măbind Dobrogea cu un teritoriu oare-care de pământ ce aparține astăzi Bulgariei.

Ei bine, prima întrebare ce se naște este: pentru ce rectificare? de ce schimbarea unei frontarii stabilită de mai bine de 30 ani?

Motivele s'au formulat; sunt în mintea tuturilor. Să le rezumăm cât este cu putință mai lămurit.

a) În războiul de la 1877—78 am fost solicitați de Ruși să intrăm în luptă contra Turcilor, spre a ajuta

pe creștini. România care încă de la tratatul de la Paris (1856), apoi de la Unirea-Principatelor (1859) și înainte de la alegerea ca principe domnitor a lui Carol I de Hohenzollern (1866), avea o administrațiune independentă și națională, o armată națională, o autonomie de fapt reală, încât suveranitatea Porței era pur și simplu nominală, România, ca stat de sine stătător, a trimis armata sa în Bulgaria și a ajutat mult pe Ruși la înfrângerea Turcilor și deci *la desrobirea Bulgarilor*.

b) Rusia, după ce stipulează în tratatul dela St.-Stefano cedarea de către Turcia a sandjacului Touldja (parte din Dobrogea), cu o voință arbitrară, călcându-și angajamentul luat, *ne răpește* la Congresul din Berlin *Basarabia meridională* și ne dă în schimb provincia Dobrogei, luată dela Turci.

c) Cu ocaziunea fixării pe fața pământului a liniei de frontieră între Dobrogea și Bulgaria, Rusia încă odată ne impune cu brutalitate, contra voinței noastre, o linie arbitrară și absolut deschisă, sub cuvânt că n'aveam atunci nevoie de o apărare strategică.

d) La 1885, adică abia dupe 6 ani împliniți de la congresul din Berlin, în urma unei revoluțiuni preparată, Bulgaria își anexează pur și simplu Rumelia orientală, măbindu-și teritoriul statului și numărul populațiunii, fără război și violând fățiș stipulațiunea congresului de la Berlin, care făcuse din Rumelia o provincie autonomă sub suveranitatea Porței.

e) Acum, înaintea declarării războiului, Statele balcanice aliate fac declarațiune categorică cum că ele proclamă războiul pentru liberarea creștinilor de sub dominațiunea turcească fără gând de cucerire teritorială; dar, îndată după victorie, și pe motivul sacrificiilor mari aduse în luptă, cer anexarea unor destul de însemnate teritorii din peninsula balcanică; prin urmare se înlătură cu totul *statul quo*, pe care l'a avut în vedere România la păstrarea neutralității sale.

f) Prin schimbarea simțitoare a situațiunii, Bulgaria în special se mărește până într'atât în cât echilibrul politic la Dunăre și în Balcani este nu numai tulburat, dar desființat, punând în joc liniștea și pacea dorită de România.

g) În fine, din cauza aspirațiunilor îndrăznețe și netăgăduite până astăzi ale Bulgarilor asupra Dobrogei, aspirațiuni ce devin primejdioase din momentul în care Bulgaria se mărește mult, România este datoare și nevoită să stabilească față de o Bulgaria militară ambițioasă, o linie de frontieră solidă, spre a se pune la adăpost, pe uscat și pe mare, contra ori-cărei velleități războinice sau contra ori-căror aspirațiuni de cucerire.

Astfel, în mai puține cuvinte, România voește să obțină o rectificare de hotar, pentru că Bulgaria o

datorește : ca răsplată a sângelui românesc vărsat pe câmpiile Plevnei și rivitei ; ca sancțiune a schimbării condițiunii sub care România s'a declarat neutră ; ca o garanție minimă de apărare a Dobrogei dată României de congresul european, în schimbul Basarabiei smulsă de Rusia.

Temeiurile diplomatice și militare ale tezei românești se învederează fără multă greutate.

Când am luat parte la războiul de la 1877, Rusia s'a angajat să respecte integritatea noastră teritorială, și noi ne-am angajat să luptăm pentru înfrângerea dominațiunii turce și desrobirea vasalității Bulgariei.

Noi ne-am ținut angajamentul, căci armata română s'a asvârlit în focul care a hotărât victoria creștinilor. Rusia, din contra, l'a strivit sub picioare, răpindu-ne Basarabia și apoi împotrivindu-se la fixarea fruntariei strategice a Dobrogei, cedată în schimbul amputării operată cu forța.

Impunerea fruntariei arbitrate a Dobrogei nu a suprimat dreptul nostru esențial ; cu atât mai mare cuvânt. că l'am susținut la timp și l'am proclamat la 1903 (cum s'a arătat d-l I. Lahovary în scrisoarea publicată de ziarul francez le *Temps*).

Considerațiunea invocată de Rusia, cu ocaziunea delimitării fruntariei (anume că n'aveam nevoie de apărare strategică contra Bulgariei supusă Turciei) a încetat astăzi, când Bulgaria a devenit stat cuceritor și a manifestat aspirațiuni oficiale de recăpătarea provinciei neeliberată (cum este denumită Dobrogea în hărțile militare bulgărești).

Dacă congresul de la Berlin a consființit răpirea Basarabiei meridionale și cedarea Dobrogei actuale, aceasta nu mai prezintă însemnătate astăzi, spre a ni se opune intangibilitatea stipulațiunilor din tractatul încheiat.

Intr'adevăr, Bulgaria ea însăși, protivnica noastră în cestiunea ce ne ocupă, a nesocotit stipulațiunea tractatului din Berlin, când și-a anexat pur și simplu Rumelia orientală în 1885. Marile puteri, garante ale aceluiaș tractat, l'au sfâșiat în momeetul când au părăsit principiul *statului quo* în Balcani și au renunțat la menținerea integrității teritoriale a imperiului otoman.

Diplomaticeste, dar, nu există argument serios contra cererei României de a avea, cel puțin fruntaria ce fusese indicată în congresul de la Berlin și modificată pe teren, grație voinței puternicei Rusii.

Din punctul de vedere militar este cert că o frontieră constând dintr'o linie absolut deschisă, în fața unei cetăți întărite (Silistra), a unor dealuri dominante și a unei pozițiuni militare strategice, este nu numai insuficientă, dar periculoasă. Podul depe Dunăre și Portul Constanța, construite de noi cu cheltueli e-

norme, cu un scop absolut pacific, se găsesc de tot expuse atacului militar.

Fără rectificarea fruntariei, în sensul ca să cuprindă cetatea Silistra, dealurile strategice din regiunea Deliorman pentru apărare și o coastă a Mării Negre, pe care să se înființeze un port militar ca apărător al Constanței, România rămâne expusă.

II.

Adversarii tezei românești nu se declară pătrunși de greutatea și de seriozitatea argumentelor noastre. Opiniunea bulgară (în genere) și o parte a opiniunii europene ripostează, zicând :

a) România nu are cuvânt să ceară compensațiuni teritoriale, fiindcă n'a făcut sacrificii în război și s'a declarat absolut neutră, pe când Bulgaria și celelalte state balcanice au făcut jertfe însemnate, așa încât cuceresc prețul victoriilor câștigate.

b) Bulgaria declară că renunță la orice aspirațiune asupra Dobrogei, astfel că nu e nevoie pentru România de o frontieră de apărare.

c) Pretențiunea formulată de România, în momentul când Bulgaria se găsește într'o luptă crâncenă, echivalează cu o purtare ostilă, brutală, inică.

d) România singură a ținut să nu fie prenumărată ca stat balcanic, pentru că n'a intrat în confederația balcanică ; deci nu poate vorbi de interesele ei în echilibrul balcanic.

Prima obiecțiune este cu desăvârșire falsă în dreptul internațional public al Europei. Bulgaria, repet, și-a anexat la 1885 Rumelia orientală, *fără războiu, fără nici un fel de sacrificiu* ; și-a acordat, în acest mod, o compensațiune teritorială importantă.

Englittera, Austria, Rusia nu și-au anexat teritorii (Chipru, Egiptul, Bosnia-Herzegovina, Basarabia-de-sud), fără luptă și fără ca anexarea să constituie prețul sacrificiilor îndurate sau al victoriilor repute?

Dacă Bulgaria și-a anexat Rumelia orientală, grație faptului că după războiul din 1877 a fost scoasă de sub jugul apăsător al Turcilor și a putut astfel să ridice capul, de ce s'ar tăgădui României, care a făcut mari jertfe pe câmpiile bulgare în 1877, să ceară chiar compensațiuni teritoriale, în momentul când Bulgaria (care a dobândit atâtea foloase pe urma jertfelor României), se mărește și se întărește?

De unde condițiunea ca o compensațiune necesară și echitabilă să se opereze numai în timpul ce urmează imediat după o luptă, după o victorie?

Dacă România a vărsat atâtea sânge la 1877 pentru ridicarea Bulgariei (cum s'a recunoscut și proclamat de statul bulgar în formă oficială) ; dacă România a ajutat mereu, în vremuri grele, pe patrioții

și oamenii bulgari—n'a făcut destule sacrificii în dreptățile pentru o răsplată?

Fiindcă România n'a putut obține la 1879 dreptul și interesul ei, ar fi just să nu le obțină azi, când supravine o modificare însemnată a situațiunei politice?

Și contestarea pretențiunei României este cu putință ca să vină din partea Bulgariei, a cărei purtare trecută desminte valoarea contestațiunei? Bulgaria, neputând avea la Congresul din Berlin Rumelia (stipulată pentru ea de Rusia în tratatul dela St.-Stefano), nu și-a anexat-o în 1885, adică după trecere de mai mulți ani? Analogia de situațiuni e izbitoare.

Chestiunea neutralității.—Neutralitatea pe care România a proclamat-o în actualul războiu din Balcani, poate fi un argument în defavoarea tezei românești?

Negreșit, neutralitatea este o stare definită în dreptul internațional. În virtutea neutralității adoptate, un stat își ia obligațiunea de a nu favoriza pe nici un beligerant, adică abținându-se de a îndeplini ceva pentru unul sau altul din beligeranți.

Dar declarațiunea de neutralitate este condiționată de modalitatea declarațiunei de războiu, fiindcă neutralitatea se sprijină, ca orice act, pe un interes real.

Astfel, când războiul proclamat, ca în circumstanțele prezente, este motivat expres prin declarațiunea că nu se are în vedere decât liberarea conaționaliilor creștini subjugăți, fără scopul cuceririlor teritoriale (sau pur și simplu numai pentru liberarea acelor de sub robia străină), și când această declarațiune este subliniată prin categoria declarațiunei a marilor puteri că vor menține *statul-quo* în Balcani, fără îndoială că declarațiunea de neutralitate a României, intervenită după ce s'a luat act de proclamația de războiu circumscrișă, încetează de a mai fi operantă pentru beligerantul care își modifică planul, manifestând în mod concret voința de a cucerii.

Comunicarea proclamațiunei de războiu și declarațiunea de neutralitate pe baza ei desăvârșese un pact, ce are caracterul juridic al obligațiunilor reciproce.

Orcă modificare singulară în obligațiunile beligerantului sau în obligațiunile neutrului sfărămă pactul și repun părțile, din punctul de vedere al dreptului, în situațiunea anterioară: în cazul nostru, neutrul își reia libertatea de acțiune.

Dealtmintrelea, neutralitatea adoptată de un stat se justifică de un interes general al acelu stat.

România, față cu declarațiunea statelor balcanice, că nu urmăresc cuceriri teritoriale, dar numai liberarea și îmbunătățirea soartei creștinilor împilați, a

apreciat că nu are interes să împedice asemenea acțiune; a apreciat că nu are interes să ajute pe un beligerant contra celuilalt, întărind pe unul în dauna celuilalt; a apreciat că nu are interes să ajute pe Turci, fiindcă s'ar compromite opera de salvarea unor popoare subjugate (printre care sunt 700.000 Români); în fine, a apreciat că nu are interes să ajute pe Bulgari, fiindcă de ar fi fost chiar biruiți de Turci, nu ar fi pierdut nimic din teritoriile lor, de vreme ce marile puteri afirmau menținerea, în toate cazurile, a *statului-quo*.

Condusă de acest interes și întemeindu-se pe legalitatea declarațiunei de războiu, România a ales neutralitatea.

Atitudinea României ar fi fost alta, dacă statele balcanice declarau războiul pur și simplu. Într'adevăr, eventualitatea tulburării echilibrului de forțe între Bulgaria și România, în urma măririi Bulgariei prin anexare de teritorii destul de întinse, ar fi silit pe România să nu adopte pur și simplu neutralitatea, comunicând încă Bulgariei că anexarea de teritorii nu se va putea efectua fără compensațiuni, menite să împedice slăbirea echilibrului forțelor respective și sa pună România la adăpost de o grijă serioasă.

Cred suficient demonstrată neexactitatea obiecțiunei că România nu poate pretinde nimic, întrucât n'a făcut sacrificii și s'a declarat neutră.

A doua obiecțiune (anume că România n'are cuvânt de a cere o rectificare de frontieră, căci Bulgaria declară că renunță la ori-ce aspirațiune asupra Dobrogei, așa că n'ar mai fi trebuință de o frontieră de apărare), este înșelătoare. Mai atât de toate declarațiunea de renunțare din partea Bulgariei actuale, ce influență ar avea asupra Bulgariei viitoare? Generațiunea prezentă se găsește în imposibilitate ca să impună voința ei generațiunei viitoare, mai ales în chestiunile de asemenea natură și la un popor cu firea poporului bulgar.

Dar apoi Dobrogea ne-a fost dată de Rusia și atribuită nouă prin congresul de la Berlin, ca o compensațiune a răpirei Basarabiei de sud. Dobrogea pe vremuri a fost o provincie dependentă de coroana domnului român Mircea cel Mare; în urmă a fost supusă de Turci și aceștia ca *slăpânitori* au cedat-o, prin tratatul dela St.-Ștefan, Rusiei, care ne-a dat-o în schimbul Basarabiei; prin urmare Dobrogea s'a realipit României.

De aceia declarațiunea de renunțare a Bulgarilor ar reprezintă un non-sens istoric și diplomatic. Nu avem nevoie de asentimentul Bulgariei pentru consacarea dreptului nostru.

De sigur când afirmăm că voim stabilirea unei frontarii strategice la sudul Dobrogei, recunoaștem că voim

a înlătură încercarea Bulgariei de a ocupa militărește Dobrogea.

Aici tocmai intervine argumentul bulgăresc: Ei bine, declarăm că renunțăm la ori-ce aspirațiune asupra Dobrogei, astfel nu vă mai rămâne cuvânt să ne cereți rectificarea de frontieră pe pământ bulgăresc.

Argumentul este numai amăgitor, fiindcă cine poate afirma că generația imediat următoare se va crede legată de angajamentul luat, dacă va socoti că el lovește în interesul panbulgărismului? Schimbarea de atitudine, atât a statelor balcanice cât și a marilor puteri dela proclamarea războiului balcanic încoace, sunt o dovadă vie de cât prețuesc declarațiunile diplomatice în fața intereselor și ambițiunilor politice ale statelor.

Chestiunea este neîndoelnic foarte clară. România se găsește astăzi cu frontaria impusă la 1879, deschisă față de o țară cuceritoare și mărită, care și-a trădat aspirațiile asupra Dobrogei chiar prin oferta renunțării la ea. Imprejurări critice, rivalități, ciocniri de interese economice, etc., vor putea deveni cauze de ostilități viitoare între ambele țări: situația României va fi atunci inferioară și supusă primejdiilor.

Deci un interes primordial de apărare și un interes bine cumpănit pentru garantarea raporturilor liniștite dintre aceste două state vecine, impun României absolută necesitate de a rectifica frontaria dobrogeană în sensul arătat.

A treia obiecțiune (că pretențiunea României, în situațiunea în care se află Bulgaria, echivalează cu o purtare ostilă și inică) constituie un argument ne-serios sau lipsit de bună credință.

România a formulat cererea ei de îndată ce a constatat că Bulgaria, părăsind scopul anunțat al războiului, urmărește cuceriri teritoriale, și prin aceasta devine o vecină periculoasă pentru frontaria descoperită de la sudul Dobrogei.

Schimbarea atitudinii Bulgariei justifică pe deplin atitudinea României.

Interesul echilibrului de forțe și interesul apărării frontariei ar fi impus României aceiași atitudine, încă dela început, dacă Bulgaria, ar fi comunicat în mod leal României adevărata ei intențiune.

Lipsa de sinceritate a statelor balcanice, cu ocazia proclamațiunii de război, a hotărât pe România să intervină când s'au început tratativele de pace pe baza cesiunilor de teritorii. Prin urmare Bulgaria poartă vina urmărilor supărătoare a le acțiuneisale. În nici un caz nu este posibil a caracteriza purtarea României ca inică și brutală.

Să ne punem în ipoteza că România, informată de la început sau cel puțin neîncrezătoare în lealitatea guvernului bulgar, ar fi produs cererea ei, atunci, în termenii următori:

„Dacă Bulgaria urmărește cuceriri și intenționează anexări de teritorii în Macedonia și Tracia, va trebui să se acorde României rectificarea frontariei, potrivit primei indicațiuni a Congresului din Berlin și în scopul apărării Dobrogei, precum și alte compensațiuni pentru menținerea echilibrului de forțe între ambele state vecine“.

Cum ai fi privit asemenea cerere Bulgaria, care astăzi acuză gestul României? Ar fi răspuns printr'o critică violentă, imputând României că voește să împedice desrobirea popoarelor creștine de suferințele jugului păgân, tinzând la slăbirea forțelor statelor balcanice în luptă cu imperiul otoman, fiindcă cererea României, susținută prin mobilizarea trupelor și poate prin ocuparea liniei de frontieră în discuțiune, ar fi silit Bulgaria să rețină spre Dobrogea un contingent însemnat de forțe militare până la regularea diferendului.

Ei bine, judecând sănătos lucrurile, situația Bulgariei ar fi fost mai critică atunci, deci și acuzarea adusă României ar fi fost mai gravă.

România, însă, inspirată de gândul păcii, însuflețită de un sentiment binevoitor pentru Bulgaria, și punând temeiul pe lealitatea declarațiunilor dinaintea războiului, a retras chiar trupele ce manevrau ca de obicei în Dobrogea, permițând cu modul acesta Bulgariei să se avânte contra Turcilor cu toate forțele ei.

Mai poate rămâne dar în picioare acuzarea de ostilitatea României? Mai poate fi caracterizată purtarea României ca inică?

Faptele răspund ele însăși cu elocință.

A patra obiecțiune (că România e ținut să nu fie considerată ca stat balcanic, neintrând în confederația balcanică, încât nu poate vorbi de interesul ei în echilibrul balcanic), nu știu dacă merită o adevărată discuțiune.

Sunt 700.000 Români în peninsula balcanică, de soarta cărora România s'a interesat mereu. Când bande bulgărești și grecești s'au semnalat în Macedonia prin acte de cruzime repetate contra Aromânilor, România a protestat și a cerut să înceteze sistemul nedemn de civilizația europeană, ca să se pregătească prin atari mijloace revendicări exclusive în Macedonia.

România a făcut demersuri constante la Poartă, grație cărora s'a obținut recunoașterea oficială a existenței populațiunii românești în imperiul turc.

Sunt astfel acte politice și diplomatice oficiale cari stabilesc că România are interese reale în peninsula balcanică. Ba încă, declarațiunea Bulgariei că va da garanții pentru dezvoltarea etnică a Românilor din teritoriile ce se vor anexa este o consacrațiune mai mult a importanței intereselor românești.

În afară de aceasta, prin vecinătatea imediată cu

Bulgaria, în partea fruntariei descoperită a Dobrogei, și din cauza aspirațiilor bulgare asupra Dobrogei, România are suprema obligațiune să se amestece în chestiunea echilibrului balcanic. Interese mari de stat și de naționalitate determină rolul și condiționează activitatea României în această privință.

Prin urmare, obiecțiunea dedusă din împrejurarea că România n'a intrat în confederația balcanică, nu are bază serioasă.

Marile puteri, în special acelea cari n'au nici o vecinătate cu peninsula balcanică, au justificat și justifică amestecul lor, în Orient între altele, pe principiul echilibrului politic, adică pe grija ca una sau alta să nu se instaleze la Constantinopol sau să nu ia în stăpânire o parte însemnată din peninsula balcanică, și cu modul acesta să ajungă ca să dicteze sau să neliniștească comerțul și posesiunile celorlalți (în Asia și Africa). Or, *eadem est ratio* pentru amestecul și interesul României în problema specială a echilibrului la Dunăre și în Balcani.

Chestiunea intrării României în confederațiunea balcanică este o chestiune deosebită, care poate forma un subiect important de discuțiune politică și înțelegere diplomatică, dar care n'are legătură necesară cu problema ce ne reține toată atențiunea.

III.

Am făcut expunerea motivată a tezei românești, am reprodus antiteza bulgărească și argumentele invocate în favoarea ei prin unele organe ale presei europene; am combătut aceste argumente.

Sunt convins că se evidențiază cu putere rațiunea și dreptatea soluțiunii, prezentată de România: rectificarea și modificarea fruntariei dobrogene, în sensul unei linii Turtucaia-Silistra (coprinzând Silistra), pe la sudul dealurilor din regiunea Deliorman și până la Marea Neagră, la Balcic, în care spațiu de teren sunt populațiuni românești și turcești.

Pe lângă argumentul rațional și în formă juridică, reflexiunea îmi sugerează un nou argument politico-internațional.

Marile puteri, în recenta lor intervențiune diplomatică, prin care schimbă teza necesității păstrării *statului quo* în Balcani, exprimă, cred, ideia următoare: Cedarea către statele balcanice a teritoriilor locuite de conaționali lor, în numele cărora s'a susținut lupta, va fi de natură să înlăture crizele periodice ce se iveau, fie din cauza conflictelor de religii și de rasă cu musulmanii, fie din cauza rivalităților dintre acele state — toate doritoare să pătrundă în Macedonia — și a căror ciocnire putea să se repercute asupra puterilor considerate ca protectoare.

Cu alte cuvinte, un motiv de înaltă prevedere politică internațională ar justifica hotărîrea dictatorilor în problemele europenești.

Ei bine, acelaș principiu se poate aplica în cauză; guvernele țărilor occidentale, care combat teza română, trebuie să primească cu mulțumire ca diferențul româno-bulgar să se rezolve în conformitatea vederilor României, fiind-că determinarea unei fruntarii solide de apărare a Bulgariei va curma în viitor orice neliniște, fiind dat că Bulgarii vor fi nevoiți să renunțe la ori-ce veleitate sau aspirațiune de recucerire, punându-se capăt erei viitoarelor conflicte.

O bună fruntarie strategică de apărare a Dobrogei nu se va considera ca o pozițiune favorabilă României pentru un marș ofensiv contra bulgarilor, căci România a probat neîncetat și indiscutabil atitudinea ei pașnică și neutrală, pe când Bulgaria din contră s'a condus fără întrerupere de curentul militar și cuceritor.

Pe de altă parte, România n'are motiv să treacă fruntaria în Bulgaria, întrucât n'are interes să stăpânească pământ bulgar.

Argumentele favorabile tezei românești abundă.

Ca concluziune ele se rezumă în necesitatea primordială (vitală) a României de a rectifica fruntaria dobrogeană; în dreptatea acestei măsuri, ce fusese îndicată și de congresul de la Berlin; în echitatea satisfăcțiunii pe care Bulgaria o datorește României; în interesul chiar al stabilirii în viitor a unui echilibru just și asigurător pentru liniștea Europei.

Imi este cu neputință, totuși, înainte de a încheia să nu fac o mărturisire: am impresia că toate acestea nu sunt suficiente. Problemele de asemenea natură solicită mai multe subiecte, reclamă un studiu mai vast și mai profund.

Este, însă, imposibil ca un articol pentru *Dreptul* să aibă o mai mare dezvoltare de cât are chiar cel prezent.

Mă voi mărgini a releva numai trei puncte de privire importante:

1) Cestiunea dacă era utilă intrarea României în confederația balcanică.

2) Asigurarea viitoare a individualității etnice a aromânilor din Macedonia prin obținerea autonomiei unei părți din Macedonia, alături cu autonomia Albaniei.

3) Aprecierea cugetată a modului cum România va da cestiunii rectificării de fruntarie o soluțiune concretă, identică cu soluțiunea în drept expusă.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIUNEA I

Audiența dela 22 Iunie 1912

Președința d-lui G. N. Bagdat, prim-președinte

Vasilica Topciu și alții cu Ion Pavel Zamfir și alții

PĂMÂNT RURAL. — SUCCESIUNE. — ÎMPĂRȚEALĂ. — AVERE ALTA DECÂT CEA DATĂ PRIN LEGEA DE ÎMPROPRIETĂRIRE. — ART. 33 ALIN. ULTIM LEGEA JUDECĂTORIILOR DE OCOALE. — ART. 43 ALIN 31 LEGEA TIMBRULUI.

Dispozițiunile art. 33 alin. ultim din legea judecătoriilor de ocoale și art. 43 alin. 31 din legea timbrului, după care toate acțiunile de eșire din indiviziune, privitoare la pământurile date după legea rurală locuitorilor săteni, sunt scutite de taxele de timbru și orice cheltueli de procedură, se aplică nu numai când e vorba de împărțeala averii unui sătean compusă exclusiv din pământ dat după legea rurală, dar și când în succesiunea seteanului intră și altă avere neînsemnată ca valoare, și care a fost dobândită de dânsul prin alt mod decât prin legea de împroprietărire.

No. 537. — Casată, în urma recursului făcut de Vasilica Topciu și alții, sentința tribunalului Iași, secția I, No. 205 din 1911, dată în procesul cu Ion P. Zamfir și alții.

S'au ascultat: citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier D. Giuvanu; d-l avocat P. Sadoveanu, în dezvoltarea motivelor de casare; d-nii avocați Hurmuzescu și G. Barozzi, în combăteri.

Curtea, deliberând,

Asupra motivului I de casare, întemeiat pe violarea art. 33 alin. ultim din legea judecătoriilor de ocoale și art. 43 alin. 31 din legea timbrului:

Având în vedere sentința supusă recursului, din din care se constată că intimații au făcut acțiune de eșire din indiviziune contra recurentelor asupra averii rămasă pe urma lui Petre Topciu și Adriana Petre Topciu, autori comuni, compusă din patru fălci pământ arabil, 12¹/₂ prăjini loc de casă, dat după legea rurală din 1864, și din trei firte de vie, situate în dealul Stoian; că judecătoria ocol. I Iași, prin cartea de judecată No. 47 din 1910, a admis acțiunea și a ordonat împărțirea acelei averi în trei loturi, dintre care lotul No. 1, în care intră și cele trei firte de vie, a căzut recurentelor; că, recurentele făcând apel la tribunal pe hârtie simplă, tribunalul, după cererea intimaților, a anulat ca netimbrat apelul, pe motiv că acțiunile în împărțeală relativ la viile în dijmă, cum este în speță, cea de trei firte, căzută în lotul recurentelor, nu sunt scutite de taxele de timbru și, prin urmare, nu pot beneficia de dispozițiunile art. 33

alin. ultim din legea judecătoriilor de ocoale, combinat cu art. 43 alin. 31 din legea timbrului;

Considerând că, după art. 33 alin. ultim din legea judecătoriilor de ocoale, pusă în aplicare la 1 Maiu 1908, și art. 43 alin. 31 din legea timbrului, toate acțiunile de eșire din indiviziune, privitoare la pământurile date după legea rurală locuitorilor săteni și declarate inalienabile, sunt scutite de taxele timbrului și de orice alte cheltueli de procedură;

Considerând că rezultă din menționatele texte de lege, că scutirea acordată este relativă la sătenii împroprietăriți prin legea rurală și prin urmare la o clasă de persoane, iar nu la o categorie de bunuri, de unde urmează că, din punctul de vedere al timbrului, nu se poate face nici o distincțiune între acțiunile pentru împărțeala averii unui sătean, compusă exclusiv din pământ dat după legea rurală, și între acțiunile pentru împărțeala averii aceluiaș sătean împroprietărit, în care avere, pe lângă pământul dat lui prin diferitele legi de împroprietărire, ar intra și altă avere, neînsemnată ca valoare, dar supusă la plata timbrului;

Considerând, afară de aceasta, că, prin nici un text legea nu stabilește taxe pentru acțiunile privitoare la asemenea împărțeli și, în tăcerea legii, scutirea acordată de textele citate mai sus, are a se aplica în toate cazurile în cari este vorba de împărțeala succesiunii unui sătean împroprietărit după legea rurală;

Că, în speță, tribunalul a violat dispozițiunile art. 33 alin. ultim din legea judecătoriilor de ocoale și art. 43 alin. 31 din legea timbrului, când a hotărât că cererea de apel în materie de împărțeala succesiunii unui sătean în care se cuprinde și pământul dat lui după legea rurală, trebuie să fie făcută pe timbru;

Că, prin urmare, motivul de care este fondat și cată să fie admis.

Pentru aceste motive, casează.

BIBLIOGRAFIE

Anunțăm cu plăcere că a apărut tomul III, partea II, din Comentariile de drept civil a d-lui profesor

D. ALEXANDRESCO

cuprinzând Comentariul complet și dezvoltat al titlului *Succesiunilor ab intestat*.

Acest volum, foarte complet și bine îngrijit, eră așteptat de lumea noastră juridică, pentru că cuprinde comentariul complet al uneia din materiile cele mai importante, mai grele și mai practice ale Dreptului civil. Ediția veche, pe lângă că eră incompletă, apoi eră aproape de negăsit și se vindea cu prețuri fabuloase.

Tabla analitică a noului volum, foarte dezvoltată, este un adevărat repertoriu de jurisprudență, care cuprinde peste *cinci* coli de tipar.

Acest volum a fost tras numai în 1500 exemplare.

Așa că putem prezice de pe acum că va fi în curând epuizat, ca și volumul VIII, care a ajuns iarăș de negăsit.

Prețul vol. III, partea II : 20 lei.

N.B. *Librării au un rabat de 20%*.